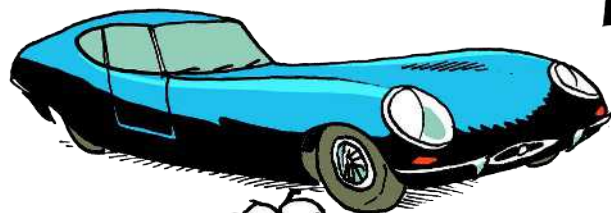

PERTTI JARLA
Fingerporiin

KOKO KUVA **13**

Ykkösfani

LIKE

© Pertti Jarla & Like Kustannus /
Kustannusosakeyhtiö Otava 2025

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-50094-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

Fingerporin varjoisilla kujilla

Kaikki Fingerporin asukkaat eivät ole varsinaisia kunniakansalaisia. Monenlaista vilunkiveijaria ja ainakin omasta mielestään kovan luokan kriminaalia on nähty kaupungin pimeissä nurkissa himoitsemassa toisen omaa. Pertti Jarla kertoo, miten rikollisuuden käsite hahmottui hänen mielessään:

”Parransätkiset ja sikaria polttelevat konnat iskostuivat mieleeni Aku Ankasta. Siinä nimenomaan tietyyppiset ihmiset halutaan maalata rikollisiksi. Sieltä ajatus rikollisen toiminnan olemuksesta varmasti lähti.”

Ottakaa pankki kiinni!

”Mutta oliko Nastolassa todellista rikollisuutta? No kyllä, vajaan kilometrin päässä meiltä kotoa oli pankki, johon joku yritteliäs tunkeutui. Tämä tapahtui joskus 1980-luvun alussa. Oli mennyt hitsipillin kanssa pankkiholvin sisään ja sitten katosi saaliineen. Ilmeisesti joku onnekas amatööri,

jota ei kukaan alan venkula tuntenut. Tyyppiä ei koskaan löydetty.”

Lahtea on sanottu Suomen Chicagoksi, mutta Jarlan mukaan naapurikuntiin asti pitkät kynnet eivät ulottuneet. Koulukaverit tosin sortuivat joskus näpistelyyn.

”Veivät hajukumeja ja kosmetiikkaa, kaikkea sellaista pientä muun muassa paikallisesta kirja-kaupasta. Se oli osa jonkinlaista kasvurituaalia. Itse olin varsin kiltti ja ihanteellinen. Muistan, kuinka eräs ystäväni päätti alkaa varastelemaan ja esitteli mitä oli vienyt. Minä käskin häntä palauttamaan saaliinsa, minkä hän sitten tekikin.”

Lain tuolla puolen

Kuva suuren maailman pahuudesta avautui esimerkiksi Mustanaamion välityksellä. Jarlan kotona sarjakuvalehtiä oli paljon, ja niissä kerrottiin monen tyyppisistä rikoksista.

”Minun lapsenmieheni kehittyi varhemmin

käsitys superrikollisuudesta kuin tavallisesta rötöstelystä. Maailmanvalloitusta suunnittelevat, ulkoavaruuden olentojen kanssa vehkeilevät konnat tulivat tutummiksi sarjakuvista ja televisioista. Arkisempien rikosten tekniikat olisi pitänyt opiskella itse erikseen. Toki televisio esitti realistisempiakin kuvauksia, mutta eivät sellaiset lapsena kiinnostaneet.”

”Itse piirsin rikossarjakuvan jopa joka päivä silloin kun olin juuri oppinut lukemaan. Aivan järjettömän määrän kaikkiaan. Niissä käsitys rikollisuudesta oli sellainen, että ihmisiä kuuluu erilaisiin jengeihin ihan silkkaa rikollisuuttaan. Ne vaan ovat niin pirullisen rikollisia. Sitten jengiläiset ryöstelevät ja murhailevat ilman sen kummempaa syytä, ainoastaan toteuttaakseen rikollisuuden periaatetta. Poliisien tehtävä on käydä hakkaamassa, ampumassa ja pidättämässä niitä.”

Tätä näkemystä tuki enemmän Tex Willerin kuin *Rikoksen ja rangaistuksen* opiskelu. Dostojevskin klassikkoa Jarla ei ole vielä lukenut, mutta Mauri Sariolan tuotanto tuli tutuksi, kun kirjastoauto alkoi kiertää kylällä.

”Lasten ja nuorten kirjoja ei tullut luettua kovin pitkään, mutta Sariolan Susikoski-dekkareita ahmin jo kymmenvuotiaana, kun niitä oli jostain syystä runsaasti valikoimassa. Sitten luin jotain Johannes Mario Simmelin terroristijuttuja. Kirjastoauton kuljettaja kertoi lukuvalinnoistani vanhemmilleni, päivitteli että noin nuori lukee sellaisia kirjoja. Nykyään lapsi lukemassa Sariolaa olisi varmaan vieläkin pöyristyttävämpi ajatus, mutta niissä oli niin selkeitä juonikuvioita, ettei tarinan seuraaminen tuottanut ongelmia. Kova poliisimies selvittää rikoksen ja sitten asiat ovat taas mallillaan, siinä se”, Jarla tiivistää.

Kaksi liikaa

Suomen maaseudulla viihdyttiin lukemalla ahkerasti *Alibia* ja *Pohjolan poliisi kertoo* -raporttikirjoja, kun tosi-teeveetä ei vielä ollut, ainoastaan Hannu Karpo.

”*Alibista* jäivät mieleen nämä ’Markku-Juhani puukotti Veijo Tapania’ -jutut. Itselläni kesti aika kauan tajuta, että kaksiosaiset nimet eivät ole rikollinen erityispiirre, vaan niillä pyrittiin tekemään henkilöistä tunnistettavampia. Itse aloin nauttia näiden tyyppien seikkailuista vasta inttiajan jälkeen. Lapsena *Alibissa* kiinnostivat enemmän ’Josef Mengele – Missä hän on nyt?’ -tyyppiset artikkelit. Eli tosielämän superrikolliset olivat yhä ykkössijalla, vanhat natsit ja vastaavat kiinnostivat, ei arkinen puukkohippailu niinkään.”

Nastola muistetaan enemmän ufohavaintojen tekopaikkana kuin rikollisten pesänä. Jarla toteaa, että vilunkiveikkojakin siellä oli ja on, mutta lapsena hän ei hengailut ”niissä piireissä”. Sarjakuvien tekoa jatkaessaan hän siirtyi tapporallien kuvauksista agenttiseikkailuihin.

”Kehittelin tarinoita, joissa oli suuria organisaatioita. Taas menin superrikollisuuteen. Keksinkin järjestöille nimiksi eri kirjainlyhenteitä, koska sellainen kuuluu asiaan. Hyvin eskapistisia juttuja, joissa hahmot tulivat varmasti *Agentti Korkeajännitys* -lehdestä. Piirtelin niitä yläasteella, tai ainakin aloitin monta, niitä ei vain ikinä tullut tehtyä valmiiksi. Varmaan parempi niin... Sitten tulikin siirryttyä huumoriosaston puolelle, koska oivalsin, että vitsailulla saa helpommin huomiota. Sekä nopeammin. Koko kouluvuosi kului yhden jännitystarinan väentämiseen. Ei sellainen tunnu pitemmän päälle mukavalta. Pilakuvilla ja

vitsisarjoilla sain nopeammin hyväksyntää osakseni”, muistelee Jarla.

Hevosennaurua

Fingerporissa monet hahmot heiluvat sopivaisuuden rajoilla myös lakien noudattamisen suhteen. Alussa sarjan pääkonna oli klassinen mafiatyyppi, aina aurinkolaseja käyttävä ja nimeämätön capo di tutti capo. Myöhemmin Fingerporin hämärähommat otti hoitaakseen Pahani Julmu, jolla on kaksi peruskätyriä: Linnavenkula Sam Makkonen, jonka naamassa arpikin on kaunistus, sekä Hangon keksiä muistuttava perunapää Rösti. Yksityslusmu Jorma Suoro hoitaa virallisen kieroilun.

”Jostain syystä halusin piirtää aika tyylikkäitä konnia, jotka eläinten paloittelun ja ihmisten hukuttamisen ohessa pukeutuvat kunnon pukuihin ja ajavat komeita autoja. Taparikollinen Makkonen taas ammensi siitä aikuisiän havainnosta, että tosielämän rikolliset, jotka murtautuvat esimerkiksi ihmisten koteihin, eivät olekaan mitään superluokkaa. Sellaisten heebojen älykkyystaso kyllä hämmentää, mutta eri tavalla kuin lapsena

luulin. *Alibista* voi lukea tarkempia kuvauksia makkostyypeistä.”

”Vaikka Fingerporissa onkin enimmäkseen huumoria, on siinä myös pyrkimystä kuvata, minkälaisia eri ihmisryhmät ovat. Negatiivisen kautta, mutta kuitenkin. Mikäli jengin käsitettä ajatellaan laajemmin, kuten jos näitä outlaw-moottoripyöräporukoita pidetään rikollisina, niitä olen piirtänyt myös sarjaan. Mutta siinäkin on käynyt niin, että alan ihmiset tykkävät kuvauksistani. Niin papit kuin bikeritkin ovat mielissään, kun he ovat päässeet Fingerporiin.”

Varkaitten tusina

Fingerpori-ideoita on tullut kansakunnan kaikista luokista, ja ihmekaupunkiin mahtuu monenlaista ryhmää. Harvinaisempaa on, että tosielämän henkilö olisi inspiroinut silkalla olemuksellaan yhden sarjakuvan vakiohahmon, mutta sellainenkin tapaus löytyy.

”Pahani Julmu syntyi niin, että piirtelin kaikenlaisia pikkukonnia, mutta isompi rikollishahmo puuttui. Tämänkaltaista sarjakuvakaupunkia

rakentaessa olen puhunut ekologisista lokeroista. Ne täytyivät vähitellen, pormestaria myöten, mutta vielä piti löytää johtava rikollinen. Tai kaksikin negatiivista tyyppiä. Löytyi epäluotettava ja epämiellyttävä Jorma Suoro, mutta tarvittiin vielä toinen. No, silloinen puolisoni katsoi televisiota, jossa haastateltiin Juhani Palmua. Äkkiä hän sanoi: 'Pahani Julmu!' Ikään kuin lapsen huudahdus televisiolle. Siinähan se oli! Valmis hahmo. Käytin Palmua mallina sellaisenaan, mutta lisäsin fetsin, koska fetsien käyttö oli sarjakuvapiireissä silloin kova juttu."

Suosituksen sarjakuvan yleisö on laajapohjaista. Fingerporille nauravat niin poliisit kuin vankilan asiakkaat. Toisinaan myös todellisuus kiiruhtaa Fingerporin edelle.

Rosvot ja jeparit

"Ihan ensimmäisten vuosien Fingerporeissa oli hahmo nimeltä komisario Koski. Viiksekäs, lyhyttukkainen tyyppi, jolla oli kotietsintälupa, joka oikeutti hänet etsimään kotia miesystävänsä

kanssa. Se ei edustanut ihan parasta huumoriani, mutta Kosken hahmo tarttui sarjaan. Olin Pasi-lassa, en poliisitalossa vaan kirjamessuilla, kun tosielämän komisario Koski tuli pyytämään nim-maria. Hän kertoi, että aina kun Koski esiintyy Fingerporissa, hänen kollegansa tulevat esittelemään niitä strippejä. Hän oli yllättävän samannäköinen piirroshahmon kanssa."

"Ennen Fingerporia piirsin sarjakuvaa *Poliisi-lehteen*. Sitä oli ihan mukavaa tehdä. Siinä oli melko arkkityyppejä, kuten ponnaripäinen, tehokas naispoliisi, jollaista vastaava löytyy myös *Pasila*-sarjasta. Se oli sitä aikaa, kun tuli piirrettyä sarjoja eri ammattilehtiin henkensä pitimiksi. Se, mistä annan poliiseille täydet propsit, on se, kun piirsin sarjakuvaa harvakseltaan ilmestyneeseen poliisikoulujen lehteen. Jotenkin innostuin tekemään siihen pienen sian, jota koulutetaan poliisiksi. Kohderyhmä tykkäsi: 'Joo, tähän on hauskaa, kun meitä aina haukutaan sioiksi!' Potsi, poliisiporsas valitettavasti loppui pian, kun lehti lakkasi ilmestymästä. Tai ainakin minulle väitettiin niin. *Poliisi*-lehdenkin pesti loppui, kun päättivät vaihtaa piirtäjää. Itse olin kyllä ihan tyytyväinen niihin juttuihin, mutta näin aina välillä käy."

Taidekäsityötä

Toisinaan sarjakuvantekijä kutsutaan myös kertomaan työstään. Jarlan kohdalla erikoisimpia tämän tyylin keikkoja oli vierailu Sörnäisten vankilassa.

"Siellä järjestettiin yllättävän paljonkin erilaista harrastustoimintaa. Jo silloin harmitti, miten sitä oltiin vähentämässä määrärahaleikkausten takia. Oli siinä ja siinä, että minunkin vierailuni saatiin

järjestettyä. Silloin siellä oli ollut joku taideworkshoppi, seinämaalausta, joka sekin oli jäänyt kesken rahojen loppumisen takia. Tuskinpa tilanne on siitä parantunut. Varmasti ei.”

”Vankien outsider-taide oli hyvin mielenkiintoista. Pääsin tutustumaan pariin selliin. Yleensä joka toinen oli koristeltu pornopiiroksilla ja joka toinen Aku Ankka -kuvilla, mustilla tussilla maalattuja kuvia seinät täynnään. Eräs vartija kertoi käyneensä sellissä, jonka kaikki seinäpinnat ja myös katto oli tapetoitu pornolla. Vartija totesi hämmennyneensä: ’Kuin olisi ollut kohdun sisällä.’”

Kaikkiaan ihan mielenkiintoinen reissu, jonka lopussa vankilan johtaja toi Miele-imurinsa signeerrattavaksi. Siinä vankiyleisön edessä piirsin imuriin nimeäni ja ihmettelin ääneen, mitä kirjoittaisin siihen. Silloin eräs tarkkailuhaalareissa ollut ’asia-kas’ huikkasi: ’Kirjoita siihen: tähän on tultu!’ Se sai sekä vangit että vartijat nauramaan yhdessä. Sain ehkä hiukan liian leppoisan kuvan vankilameiningistä, mutta mieleenjäävä visiitti kaikkiaan”, myhäilee Jarla.

Miksi juuri minä?

Toisten kehitlemiin rikoksiin ja rikollishahmoin Jarla kertoo keskittyvänsä lähinnä talviaikaan, jolloin omat energiatasot eivät ole korkeimmillaan.

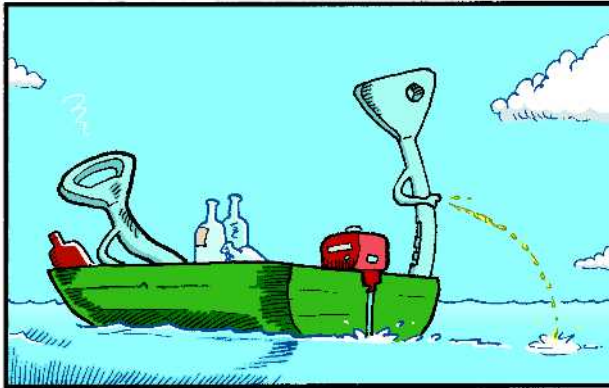
”Sellaisina aikoina dekkarit tuntuvat olevan sopivaa luettavaa. Tulee luettua uutta ja vanhempaa, esimerkiksi Jo Nesbøa, ja Robert Van Gulik on hirveän hauska. Muinaiseen Kiinaan sijoittuvia tarinoita, eivät historiallisesti kovin tarkkoja, mutta niissä seurataan muinaisten kiinalaisten mysteerien juonia. Ne ovat hirveän viihdyttäviä.”

”Hercule Poirot -tarinoita olen lukenut koko ikäni, niitähän riittää. Kevyttä kerrontaa. Tosin nyt täytyy sanoa, että taitaa olla aika pitää parin vuoden tauko niiden kanssa. Agatha Christien kirjoista noin muuten pidän eniten hänen 1940-luvun tuotannostaan. Se oli hänellä aika synkkä vaihe, tarinoissa on yllättävän synkkiä ratkaisuja. Silloin Christie tuntui olevan parhaimmillaan. Hänhän kirjoitti aina 1970-luvulle asti, mutta loppupään kirjat ovat jo ärsyttävän yksinkertaisia. Christien elämäkerta kiehtoo myös, hän ehti kokea monenlaista.”

Muista lukemistaan dekkarikirjailijoista Jarla mainitsee P. D. Jamesin. Hän toteaa, ettei ole kovin suuri rikosfiktion kuluttaja, koska tarinoiden kaavamaisuus häiritsee. Lajityypissä on silti imua, Jarlan mukaan jopa henkilökohtaisista syistä.

”Olen aina itse haaveillut kirjoittavani lyhyen dekkarin, koska en ole vielä kertaakaan törmännyt jännitystarinaan, jossa olisi itseni kaltaisia ihmisiä. Tarina jossa tyyppin kanssa sovitaan, että tule siihen paikkaan silloin ja silloin, mutta tyyppi unohtaa kaiken täysin. Hän meneekin väärään aikaan väärään paikkaan, joku ehkä kuolee hänen takiaan. Henkilö saa vinkin, mistä käydä tiedustelemassa asioita, mutta hän tekeekin jotain aivan muuta ja muistaa vasta viikon päästä, että ai niin, jossain piti käydä. Sellainen dekkari ei ole ikinä tullut vastaan, joten haluaisin itse tehdä sellaisen. Kirjan nimeksi tulee ’Kostaja Kostamuksesta’.”

Vesa Kataisto

Käytin omaa avainta mallina, muuttaen kuitenkin haittoja niin että ette voi tehdä kopiota.

